

Чытач, напэўна, заўважыў, што Аляксандр Вашчанка даволі часта спасылаецца ў сваім артыкуле на польскага гісторыка Яна Длугаша (1415—1480), аўтара славурых "Аналаў, альбо Хронікі слаўнага каралеўства Польскага". І гэта невыпадкова. Аляксандр Пятровіч пераклаў значную частку згаданага дванаццацітомнага твора, а менавіта тую, дзе падрабязна распавядаецца пра Грунвальдскую бітву. Перакладзеныя ім урыўкі Длугашавай "Хронікі" друкуюцца на працягу гэтага года ў часопісе "Маладосць".

А ў шостым нумары штомесячнага грамадска-палітычнага і навукова-папулярнага часопіса "Беларуская думка" ўпершыню пачынае свет пераклад яшчэ аднаго вельмі цікавага дакумента польскай гістарыяграфіі — трактата XV стагоддзя пра Грунвальдскую бітву "De magna strage, альбо Пра вялікае пабоішча". Пераклаў з лацінскай, пракаментываў і забяспечыў тэкст прадмовы Алег Ліцкевіч.

Мяркуюцца, што трактат быў напісаны ў перыяд паміж 25 ліпеня 1434 года і 10 лістапада 1444 года, а значыць — раней за "Хроніку", якую Длугаш пісаў ужо ў другой палове XV стагоддзя. Верагодным аўтарам тэксту мог быць або тэолаг Мікалай з Блоня, або кіраўнік польскай правінцыі бернардынцаў Мар'ян з Язёрка. Як заўважае Алег Ліцкевіч, гэты трактат зусім мала, калі не сказаць нічога, дадае да нашых ведаў пра ход Грунвальдскай бітвы з той жа Длугашавай "Хронікі", але цікавы ён найперш сваім ідэалагічным зместам як "своеасаблівае люстэрка, у якім адбілася польскае (і толькі польскае!) суб'ектыўнае бачанне Грунвальдскай бітвы, тое асэнсаванне Грунвальдскай бітвы, якое ўжо шэсць стагоддзяў трансліруецца польскай гістарыяграфіяй і мастацкай літаратурай (узгадаем хоць бы славурых "Крыжакоў" Генрыка Сянкевіча)". Адпаведна Грунвальдская бітва ў трактаце паўстае ў выгадным перш за ўсё для палякаў святле, перабольшваецца роля польскіх харугваў у перамозе саюзных войскаў, і, наадварот, прымяншаецца гераізм войска Вялікага Княства Літоўскага.

Таксама Алег Ліцкевіч падкрэслівае, што асабліва цікавымі для беларусаў у фактаграфічным сэнсе становяцца тыя старонкі трактата,

тата, у якіх распаўядаецца не ўласна пра бітву, а пра асобу польскага караля, вялікага літоўскага князя Уладзіслава Ягайлу. У прыватнасці, з захапленнем чытаецца сцэна з апісаннем працэдур каталіцкага хрышчэння Ягайлы ў Кракаве ў 1386 годзе, калі той спачатку слухаў гісторыю пра Хрыста-збавіцеля і Багародзіцу, а потым убачыў выяву рагатага д'ябла ("А гэтаму што трэба?"), выслухаў натацыі пра грэх і вечныя пакуты грэшнікаў у вогненнай геене і... прапанаваў паставіць свечкі не толькі хрысціянскім святым, але і д'яблу: "Запаліце яму дзве свечкі ў хвалу, каб злітаваўся нада мной, калі сапраўды здолее мяне перамагчы". Тады растлумачылі яму, што ні над кім не мае д'ябал улады, толькі над тымі, хто сам сябе яму аддае, а найбольш над язычнікамі, іўдзеямі альбо схізматыкамі. І, пачуўшы гэта, ён цвёрда паспяшаўся да хрышчэння і быў ахрышчаны...".

Тэкст трактата "De magna strage, альбо Пра вялікае пабоішча" дайшоў да нашых дзён у складзе старадаўняга манускрыпта, які сёння захоўваецца ў Курніцкай бібліятэцы Польскай акадэміі навук.

...І яшчэ коратка пра адну падзею, непасрэдна звязаную з надыходзячым юбілеем. 8 ліпеня ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі адбылося адкрыццё гісторыка-культурнага праекта "Грунвальд-600": прэзентацыя кнігі Юрыя Бохана "Ваяры Грунвальдскай бітвы" і камплекта паштовак "Грунвальдская бітва ў выявах: па матэрыялах з фондаў Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі".

У кнізе "Ваяры Грунвальдскай бітвы" Юрый Бохан паспрабаваў прасачыць не толькі ваенныя падзеі, але і перадагісторыю бітвы — ад з'яўлення немцаў ва Усходняй Прыбалтыцы да пачатку Вялікай вайны 1409—1411 гадоў, кульмінацыяй якой і стала бітва пад Грунвальдам. Важнай задачай выдання з'яўляецца разгляд ваеннага патэнцыялу варожых бакоў. Вялікую ўвагу аўтар удзяляе баявым дзеянням, ваеннай арганізацыі праціўнікаў, іх колькаснаму складу, узбраенню, стратэгіі і тактыцы. Кніга разлічана на гісторыкаў, студэнтаў і навучэнцаў — на ўсіх, хто цікавіцца гісторыяй.

Самай маштабнай бітве Сярэдневякоўя прысвечаны і камплект паштовак "Грунвальдская бітва ў выявах", падрыхтаваны па матэрыялах з фондаў Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі: гравюрах, рэпрадукцыях, ілюстрацыях. У камплект уваходзіць 16 паштовак.

Мікола ЧЭМЕР.